

"יד על הדופק": דוח תקופתי מארגוני הנוכחות המגינה, יוני 2026

דוח זה מבוסס על דיווחים של פעילי "נוכחות מגינה" – אקטיביסטים ואקטיביסטיות שעומדים לצד קהילות פלסטיניות מותקפות בגדה המערבית ובבקעת הירדן. הדוח מתפרסם אחת לחודש. [למידע נוסף לחצו כאן](#).

כתבה: שחר שלוח, האגודה לזכויות האזרח, 6.7.2026.

[סיכום יוני 2026](#)

[ניתוח מגמות מתעדכן](#)

סיכום יוני 2026

מורגשת הסלמה באלימות פיזית נגד פעילים ותושבים: זוהי המגמה הבולטת ביותר, והיא מדווחת ממספר אזורים בו-זמנית. סביב העיירה טייבה שבמרכז הגדה ניכר מסלול הסלמה ברור בתוך חודש אחד – מניסיונות חיתוך גדר ונזקים קלים לרכוש, דרך אלימות מטרידה, ועד מכות ופציעות ממש. מתנחלים חדשים שהגיעו לאזור אלימים יותר מקודמיהם, ופעילים מציינים שנראה שהמתנחלים קיבלו "הוראה להאיץ את הקצב". פעילים במקומות נוספים ציינו גם גניבות רכוש והגעת מתנחלים בחבורות גדולות יותר.

פגיעה בתשתיות מים כזירת התקפה שיטתית: פעילים ופעילות מכל האזורים מדווחים על חיתוך או השחתה של צינורות מים. בבקעת הירדן מכלי מים ואמצעים להובלת מים לקהילות מוחרמים על ידי המינהל האזרחי כחלק ממה שמוגדר כאכיפה, לצד הריסות בתים. בטייבה תועדה השתלטות של מתנחלים על צינור מנביעה פרטית לצורך מילוי בריכה, תוך פגיעה בחקלאות. במסאפר יטא צינור המים היחיד עדיין לא תוקן חודשים אחרי שהושחת בידי מתנחלים, כי לתושבים הפלסטינים אין גישה בטוחה למקום. בא-טאויל תמונה דומה – ניסיונות לתקן צינורות מים הובילו לכך שמתנחלים התעמתו עם התושבים.

הצמאה היא כלי לחץ שחוזר על עצמו בעקביות רבה מספיק כדי להיחשב כטקטיקה מתואמת ולא כמקרים בודדים. הפגיעה היא רב-מערכתית וכוללת משקי בית, עדרי צאן וחקלאות יבולים – כולם פגיעים מאוד למחסור במים, בעיקר בעונה החמה. גם חפירת מכשול "חוט השני" (ראו להלן) פוגעת קשות באספקת המים לקהילות חקלאיות ולמגדלי צאן.

מאחזים חדשים כאסטרטגיית כיתור, לא רק התיישבות נקודתית: מספר דיווחים נפרדים מתארים יצירת תבנית מרחבית של רשת מאחזים או מאחזוני גירוש שממוקמים אסטרטגית. בגוש עציון, קו חוות מקיף נבנה סביב הגוש, בדומה לפרקטיקות שנצפו ב-E1, כלומר לא עוד "חוזה מול קהילה" אלא הקפה רחבה, שתאפשר גירוש בשלב מאוחר יותר. זאת תמונת ראי של דומא, שם מספר מאחזים חולשים על כפר אחד. במסאפר יטא מאחזים חדשים ממוקמים בדיוק על צירי הגישה הראשיים לאשכול הכפרים. באום אל-ח'יר, קהילה שנמצאת גם היא באזור מסאפר יטא, קרוואנים חדשים מקיפים את הכפר.

מכשול "חוט השני": בצפון בקעת הירדן מתקדם הצבא בהקמת מכשול פיזי חדש, "חוט השני". הקמת המכשול כוללת בשלב זה חפירת תעלה בלתי עבירה ברגל או ברכב, המבטרת את צפון בקעת הירדן דרך אדמות חקלאיות, מערבת פגיעה במקורות המים של קהילת החקלאים והרועים ראס אל אחמר וסביבותיה, כמו גם בחופש התנועה של התושבים. ניכר שהמיקום נבחר לא כדי לפגוע ביישוב ספציפי אחד, אלא כדי לשלוט בגישה או להקיף ולבודד אזור שלם.

חפירת מכשול חוט השני. צילום: אילן וולקוב פעילי בקעת הירדן

שימוש באתרי מורשת וארכאולוגיה ככלי גירוש והשתלטות: מדובר בשיטה ותיקה, שלאחרונה ניכרת בה תאוצה: בריכות שלמה, הרודיון, "גד נתן"/קבר נבי יונס הם דוגמאות מהזמן האחרון. המתנחלים משתמשים בסיוורים מתוקשרים ופוליטיים ("שישי ציוני") לאתרים אטרקטיביים לשם הכשרת השתלטות בפועל, כולל סלילת שביל "ביטחוני" חדש על אדמות פלסטיניות. זאת בנוסף על הכרזות רשמיות של קמ"ט ארכאולוגיה במנהל האזרחי על "פוליגונים ארכאולוגיים" – שטחים המוגדרים על פני המפה כאתרים המכילים ממצאים ארכאולוגיים. הפוליגונים מגבילים אפשרויות בנייה ופיתוח על גבי ההגבלות הקיימות ממילא. ההשתלטות על אתרים ארכאולוגיים היא גם כלי נוסף בגזל המים. נזכיר כי בהחלטת הקבינט מיום 8.2.2026 ישראל ניכסה לעצמה סמכויות בתחום הנוגע לאכיפה אזרחית באתרי עתיקות גם בשטחי B-I A.

שינוי בהתנהלות הצבא והמשטרה: רוב הדיווחים לגבי התנהלות כוחות הביטחון מצביעים על מגמה שלילית: הצבא, כך תיארו הפעילים, הופך "כלי בידי המתנחלים", שוטרים מציגים מסמכים שקריים כגון צו שפג תוקפו או "צו" שחובר לו יחדיו משני ניירות שונים (כפי שהעידו פעילים במרכז הגדה), ואינם פועלים נגד תקיפות. בבקעת הירדן זוהתה תופעה חיובית חריגה של שיפור מסוים בתפקוד המשטרה –זימונים לחקירה, התערבות בעד תושבים, אך הפעיל שדיווח על כך הגדיר זאת כ"טיפה בים". בנוסף תועדה אכיפה סלקטיבית נגד מתנחלים ש"חרגו מהמותר להם". ככלל לא ניתן להצביע על שינוי מדיניות או שיפור כללי בהתנהלות כוחות הביטחון, אלא רק על נקודות אור מבודדות בתוך מגמה כללית של אכיפה חלשה או משתפת פעולה עם המתנחלים, ולעיתים אכיפה שמכוונת נגד מתנחלים ספציפיים רק כשהם חורגים מ"המותר להם" ולא מתוך מדיניות עקבית להגנה על התושבים הפלסטינים.

לחץ בירוקרטי-מינהלי: שינוי ברגולציה של המינהל האזרחי בהנפקת אישורי בעלות על קרקע. הקושי של התושבים להשיג אישורי בעלות וזיקה לקרקעות מונע גישה ועיבוד של אדמות ומשמש ככלי מדינתי משלים לאלימות הפיזית של המתנחלים.

לסיכום:

מצטיירת תמונה של הסלמה מתואמת ורב-ממדית – אלימות פיזית גוברת, פגיעה שיטתית בתשתיות מים, בנייה מרחבית של מאחזים להקפת קהילות פלסטיניות (לא רק להתיישבות), שימוש מוגבר באתרי מורשת, ולחץ בירוקרטי – כשאכיפת החוק נותרת חלשה ובררנית, עם נקודות אור בודדות ומסויגות.

ניתוח מגמות מתעדכן

הניתוח מבוסס על דיווחי מאי ויוני 2026.

הרתעה מצטברת שמובילה לנטישת קרקע: באזורים שונים בגדה, חקלאים נמנעים מהגעה לשטחים לא רק בגלל גירוש נקודתי, אלא בשל צירוף של מרחק הליכה, נוכחות מתנחל מוכר ומסוכן בשטח (ואכיפה חלשה כלפי מתנחלים), וסיכון קבוע להיעצר או להיות מעוכב על ידי חיילים – כעת במיוחד, לנוכח ריבוי מעצרי השווא. הצירוף הזה מספיק כדי שהחקלאים הפלסטינים יבחרו לא להגיע כלל לאדמותיהם, בלי שנדרשת פעולת גירוש בכל פעם מחדש. הקמת מכשול "חוט השני" מגבירה את המגמה עם נוכחות צבאית בשטחים חקלאיים, מכשולים פיזיים וניתוקי מים.

התחום האפור שבין צבא לאזרחים ממשיך להתקיים ולשרת את המתנחלים: התושבים הפלסטינים, לפחות בחלק מהמקומות, מזהים "צבא מזויף". התחום האפור כולל יחידות הגמ"ר, רבש"צים, חיילי מילואים מההתנחלויות ואזרחים חמושים לבושים חלקית במדים.

הצבא כמכשיר אכיפה סלקטיבי. בכמה אזורים הצבא מגיע לפי קריאת מתנחלים ופועל נגד פלסטינים על בסיס טענות שהתבררו כשקריות, כולל טענות "שטח אש" חסרות בסיס. במקביל, צווי שטח צבאי סגור מתחדשים כשיטה קבועה למניעת נוכחות פעילים של "נוכחות מגינה", אך לא נגד מתנחלים.

היעדר אכיפה כדפוס קבוע ולא כתקלה מצד המשטרה: תלונות במשטרה שבהן מצוינת זהות ידועה של תוקפים נשארות ללא כל טיפול, לרבות תלונה שהוגשה בידי פעילים ישראלים שהותקפו בעצמם. לכך מצטרפים חסמים משמעותיים ביכולתם של פלסטינים להגיש תלונה במשטרה בעצמם. עם זאת, מדי פעם מדווחות התערבויות משטרתיות שעיכבו פעילות מתנחלית.

נראה שהמגמה המעורבת בתפקוד הצבא והמשטרה משרתת שתי מטרות: מצד אחד תחושת חוסר ודאות בנוגע לשאלה האם יש טעם לפנות לגורמי האכיפה (לעתים קרובות פלסטינים מציינים שאין טעם; חוסר האמון במשטרה הצטבר לאורך שנים). במקרים רבים עצם הנכונות להתלונן במשטרה חושפת את נפגעי העבירה ליחס בלתי הוגן ומפלה: המתנה ממושכת מחוץ להתנחלות שבה ממוקמת התחנה, טרטור שווא בהיעדר חוקרים דוברי ערבית ויחס מבזה. מצד שני קיימים אירועים של תפקוד תקין מצד גורמי הביטחון. אירועי התפקוד התקין, שאמורים להיות הכלל אך למעשה הם החריג, מאפשרים לצבא ולמשטרה לטעון שהם עושים את עבודתם וגם לגולל את האחריות להידרדרות המצב, לפחות חלקית, על הפלסטינים שאינם מגישים תלונות.

ריבוי מאחזים כאסטרטגיה מרחבית ולא נקודתית: התיאור החזק ביותר: הכפר דומא, שהיה מוטרד ממאחז אחד לפני שנה, מוקף כיום בחמישה. הריבוי עצמו, לא רק האלימות הפרטנית, הוא שמצמצם את הגישה של תושבים לחקלאות ולמרעה.

שימוש בילדים ובנערים כחלק מפעולות המאחזים: מספר דיווחים מתארים נערים מוכרים ממאחזים ספציפיים שממתינים בנקודות מסוימות לארוב לעדרים, מתמקמים במכוון קרוב לקהילות, ומגיעים לבתים של משפחות פלסטיניות עם גז פלפל. זו תופעה נמשכת ומוכרת, לא חדשה, אך היא מתגברת עם תחילת החופש הגדול. לפעילים יש קושי לפעול ציבורית נגד התופעה בשל הגבלות חוקיות שקשורות בפרסום תמונות קטינים.

מסע תודעה מאורגן נגד פעילים: מיזם הימין "ככה זה עובד" מפיץ ברשתות חברתיות תוכן שמציג את פעילי הנוכחות המגינה כאויב, כולל ביום סרטונים ועריכה מגמתית. המיזם מעיד על החיבור בין פעילות השטח המקומית לבין התארגנות רוחבית מתואמת של המתנחלים. מיזמים כמו "ככה זה עובד" מצטרפים לפרסומים הפוזיטיביים כמו "נוער הגבעות – להכיר מקרוב".

ממצאים חריגים:

- מעצר בודד הוביל לירידה ממשית באלימות באזור שלם: בסוף מאי נרשמו בח'רבת א-טוויל שבועיים של רגיעה יחסית – פחות אלימות ופחות פלישות לבתים ולחללי המגורים – כנראה כתוצאה מאירוע מעצר של מתנחל שדרס כבשה. המעצר והשלכותיו היו יוצאי דופן ביחס לדפוס הרגיל שבו אכיפה, כשהיא כבר קורית, לא משנה כלום בשטח.
- ליווי משפטי שהצליח לשנות התנהלות צבאית קבועה בפועל: רבש"צ של התנחלות הפעיל באופן שגרתי חיילים כדי לסלק פעילים שהתלוו לחקלאים. לאחר שבכל שבת הגיעו חיילים

עם צו שטח צבאי סגור, הם נאלצו להפסיק לעשות זאת הודות לליווי המשפטי שקיבלו הפעילים. למרבה הצער התושבים עדיין נמנעים מלהגיע לשטחיהם בגלל הפחד מהמתנחלים.

מקרים אלה תורמים דווקא לתחושת חוסר הוודאות שצוינה לעיל, מאחר שהם מתחזקים את מראית העין של גורמי ביטחון ואכיפה מתפקדים.